

KANSANMUSIIKKI, KOULUTUS

Piia Kleemola-Välimäki

TAUSTAA

Kansanmusiikin koulutusta tapahtuu Suomessa monella eri tasolla. Erilaisissa oppilaitoksissa opiskelevien lisäksi kansanmusiikkiharrastuksen parissa on paljon ns. vapaita toimijoita, jotka kenties osallistuvat vuosittain muutamille lyhytkurseille. Annettavan opetuksen skaala on hyvin laaja käsittäen koulutusta yksittäisistä soittotunneista aina tohtorin tutkintoon saakka.

Ammattiin johtavaa koulutusta järjestää yliopistotasolla Taideyliopiston Sibelius-Akatemian kansanmusiikin aineryhmä. Suomalaiseen kansanmusiikkiin keskittyvien opintojen (musiikin kandidaatin ja musiikin maisterin tutkinnot) lisäksi kansanmusiikin oppiaineen piirissä on kaksi kansainvälistä maisteriohjelmaa: Glomas (Nordic Master of Global Music) sekä NoFo (Nordic Master in Folk Music). Maisterin tutkinto antaa valmiudet tohtorin tutkintoon tähtääviin jatko-opintoihin. Kansanmusiikkia voi opiskella myös Sibelius-Akatemian nuorisokoulutuksen piirissä.

<http://www.uniarts.fi/siba/kansanmusiikki>

Keski-Pohjanmaalla toimiva Centria AMK sekä Pohjois-Karjalassa toimiva Karelia-ammattikorkeakoulu kouluttavat kansanmusiikin alan musiikkipedagogeja (AMK). Keski-Pohjanmaan konservatoriossa sekä Joensuun konservatoriossa voi suorittaa musikon tutkinnon kansanmusiikkipainotuksella.

<http://hakeminen.centria.fi/Haeammattikorkeakouluun.aspx?id=68&p1=21&p2=68&menu=1&l=1>

<http://www.karelia.fi/fi/hakijalle/koulutus/paivatoteutus/musiikkipedagogi-amk>

<http://www.kpkonsa.fi/index.php/ammattikoulutus/suuntautumisvaihtoehdot/kansanmusiikki>

<http://www.joensuu.fi/amatillinen-linja>

Kaustisen Evankelinen opisto vastaa 1-vuotisen, kansanmusiikkiin painottuvan Ala-Könni-kansanmusiikkilinan opetuksen järjestämisestä.

<http://www.kaustisenopisto.fi/opintolinjat/yleissivistava-koulutus/ala-konni-kansanmusiikkilinja>

Musiikkiopistotasolla kansanmusiikkiopetusta järjestetään eri mittakaavassa eri puolella Suomea. Osassa musiikkiopistoja kansanmusiikkia painotetaan enemmän, osassa kansanmusiikkiopetusta ei järjestetä lainkaan tai se näkyy opiston opetusohjelmassa vain harvoin järjestettävänä erilliskursseina. Kansanmusiikkiopetuksen määrä verrattuna muuhun rytmimusiikin opetukseen ja erityisesti klassiseen musiikkiin on hyvin pieni. Kansanmusiikin lehtoreita tai päätoimisia kansanmusiikin opettajia työskentelee musiikkiopistomaailmassa vain muutamia. Käpylän musiikkiopiston kansanmusiikkilinja sekä Pakilan musiikkiopisto Helsingissä ovat esimerkkejä musiikkiopistoista, joissa kansanmusiikin opetusta on järjestetty pitkäjänteisesti.

<http://www.kmo.fi/fi/kamulinja/opetussuunnitelma>

<http://www.pakilanmusiikkiopisto.org/kansanmusiikin.html>

Kansalaisopistoissa kansanmusiikki näkyy opetustarjonnassa monimuotoisena. Toisessa ääripäässä on yksityisopetuksena toteutettava soitinopetus, toisessa vuosikymmeniä toimineet pelimanniyhtyeet. Suomalaisen kansanmusiikkikoulutuksen menestystarinana voidaan pitää Perhonjokilaakson kansalaisopiston toimintana alkanutta Näppärit-ryhmää, josta on Mauno Järvelän luotsaamana kasvanut kokonainen musiikkikasvatuksellinen suuntaus.

<http://www.kansanmusiikki-instituutti.fi/napparit/etusivu/>

Kansanmusiikin lyhytkurssia järjestetään runsaasti erityisesti kesäisin. Suosittuja kurssia ovat esimerkiksi Kaustisella järjestettävä Näppärikurssi, Haapaveden folk-kurssi, Kuhmossa Sommelo-festivaalin yhteydessä järjestettävät kurssit sekä Ilomantsin kanteleleiri.

<http://www.kaustisenopisto.fi/kurssit/napparikurssi>
<http://www.haapavesifolk.com/kurssit/>
<http://www.sommelo.net/fi/kurssit>
<http://musiikkiyhdistys.yhdistysavain.fi/ilomantsi/>

KANSANMUSIIKKIKOULUTUKSEN NYKYTILANNE

Kansanmusiikin opetuksen nykytila on haastava. Kansanmusiikki on yleisesti marginaalissa. Kansanmusiikkia on vaikea kuulla valtamediassa, joten suuret massat eivät tiedä musiikista mitään. Mediapimennon vuoksi alalla ei ole suuresti tunnettuja idoleita, jotka voisivat houkutella harrastajia kansanmusiikin pariin. Tietoa kansanmusiikista opiskeluvaihtoehtona – erityisesti yksilöopetuksen mahdollisuudesta – ei myöskään ole. Kaikki tämä heijastuu suoraan sekä musiikkiopistoihin että korkeakouluihin pyrkivien määrään.

Annettavan opetuksen taso on kuitenkin korkea sekä harrastajapuolella että ammattiin valmistavalla tasolla. Ammattiopiskelijoille pystytään tarjoamaan laadukasta, räätälöityä koulutusta. Opetusta on tarjolla ympäri Suomea. Luonteva opintoputki on olemassa musiikkiopistotasolta yliopistotutkintoon saakka. Opettajien sitoutumista työhön vaikeuttaa kuitenkin se, että toimia on hyvin vähän ja tuntiopettajien on vaikea sitoutua työhönsä opetusmäärän vaihdellessa vuosittain.

KANSANMUSIIKKIKOULUTUKSEN HAASTEET

Yksi suurimmista alan haasteista on kansanmusiikin tunnettavuus. Tämä vaikuttaa edelleen esimerkiksi idoleiden puutteeseen, hakijamääriin ja kansanmusiikin paikan vakiinnuttamiseen musiikkiopistoissa. Samoin kansanmusiikkialan yleinen pirstaleisuus ja yhteisen vision puuttuminen ovat ongelma koulutuksen kannalta. Sisäänpäin kääntyneisyys ja Helsinki-keskeisyys vaikeuttavat myös alan avaamista suurelle yleisölle. Ammattipuolella koulutuksien hakijamäärät ovat vähentyneet. Musiikkiopistotaso on säästöpainneiden kourissa, muutamilla paikkakunnilla tämä on näkynyt leikkauksina, jotka koskettavat myös kansanmusiikin opetusta.

Vuosittain vaihtelevien opetusmäärien vuoksi monet kansanmusiikin opettajat ovat alityöllistettyjä, eivätkä pysty sitoutumaan opetustyöhön pitkällä tähtäimellä. Kansanmusiikin opetussuunnitelmien ympäröyri musiikkiopistotasolla koetaan huonona asiana. Opetusmateriaalia kaivataan kentällä koko ajan, varsinkin opintojen alkuvaiheeseen (pt1 ja pt2) sopivaa. Kansanmusiikkipedagogiikan yleinen hajanaisuus on haaste. Kaikilla opettajilla on omat kriteerit ja oma ohjelmisto, mikä näkyy erityisesti tasosuoritustilanteissa. Korkeakoulutasolla byrokratia lisää opettajien työtakkaa vieden energiaa itse opetustyöltä.

KANSANMUSIIKKIKOULUTUKSEN MAHDOLLISUUDET

Kansanmusiikilla on rajattomat mahdollisuudet yhteisöllisyyttä, yksilöllisyyttä ja monipuolisuutta korostavana harrastusmahdollisuutena. Kansanmusiikkia voi harrastaa millä vain tasolla ja millä vain tavalla. Yhteisöllinen näkökulma sopii tämän hetkiseen taidepedagogiikan yhteiskunnallisuutta ja osallistavaa näkökulmaa korostavaan politiikkaan.

Musiikin merkitystä hyvinvoinnin lisääjänä on korostettu viime vuosina paljon. Sen merkitys tulee kasvamaan entisestään ja kansanmusiikin mahdollisuudet yhteistyöhön esim. sosiaali- ja terveystieteiden toimijoiden kanssa ovat suuret.

TARVITTAVAT TOIMENPITEET KANSANMUSIIKKIKOULUTUKSEN OSALTA

Kansanmusiikki kaipaa profiilin nostamista ja julkisuutta. Kentällä kaivataan suurta hanketta (1980-luvulla toteutetun Kantele joka kouluun –hankkeen tapaan), joka nostaisi kansanmusiikin tietoutta.

Kansanmusiikkitoimijoiden pitäisi toimia yhdessä yhteisen asian puolesta, kokonaisvaltaisesti ja avarakatseisesti.

Kansanmusiikki pitää saada jokaisen musiikkioppilaitoksen opintotarjontaan niin, että sitä opettaa kansanmusiikin ammattilainen. Vakituksia toimia pitää lisätä, jotta pitkäjänteinen työ ja uuden kansanmusiikkisukupolven kasvattaminen on mahdollista.

Ammattiin tähtäävässä koulutuksessa keskitytään kouluttamaan ennakkoluulottomia, taitavia ja perinteen tuntevia muusikoita, jotka voivat toimia monipuolisesti eri tehtävissä musiikin kentällä

KANSANMUSIIKKIKOULUTUS – ROHKEA VISIO VUODELLE 2025

Kansanmusiikki kuuluu ja näkyy nykyistä enemmän valtamediassa ja houkuttaa harrastajia alan pariin. Kansanmusiikin perusopetusta on tarjolla yli puolessa Suomen musiikkiopistoista, tasavertaisena aineena rytmimusiikin ja klassisen musiikin rinnalla. Kansanmusiikki on osana musiikkiopistojen opetussuunnitelmaa. Kansanmusiikin ammattilaiset ovat haluttua ja arvostettua ammattikuntaa esimerkiksi kuntien taidepedagogien / musiikinohjaajien tehtäviin.

Koonnut Piia Kleemola-Välimäki, projektipäällikkö, Taideyliopiston Sibelius-Akatemian Seinäjoen yksikkö
Haastatellut henkilöt: Riitta Kossi/Centria AMK, Lassi Logrén/Käpylän musiikkiopisto, Leena Joutsenlahti/Pakilan musiikkiopisto, Kirsi Uutinen/Joensuun konservatorio, Emmi Kujanpää/Käpylän musiikkiopisto